

bio ZOEKT BOER

een gezamenlijk initiatief van Boerenbond, ABS en BioForum

**Omschakelen
naar biologische
productie,
pluimveehouderij**

Inleiding

De omschakeling van een landbouwbedrijf van de gangbare naar de biologische productie vraagt een duidelijke koerswijziging van zowel het bedrijf als de bedrijfsleider. In de biologische pluimveehouderij vergen de huisvesting en de omgang met het pluimvee een andere aanpak. Wie eigen voeders teelt, krijgt te maken met nieuwe uitdagingen op het vlak van gewasbescherming, onkruidbeheersing en arbeidsorganisatie. Van doorslaggevend belang daarbij is dat je als landbouwer inzicht hebt in de principes van de biologische landbouw die schuilgaan achter de normen en de wetgeving. In deze brochure krijg je een overzicht van de belangrijkste veranderingen die je op en rond je bedrijf zult moeten uitwerken worden voor een succesvolle omschakeling.

Teelttechniek

Voederteelten

De agrarische elementen in het voer voor biologisch pluimvee moeten van biologische oorsprong zijn (dus mineralen, vitamines ... niet meegerekend). De meeste bedrijven werken samen met een voederfirma die biologisch voeder aanbiedt dat aan de wettelijke normen voldoet. 30% van het biovoer moet van eigen teelt afkomstig zijn of geteeld worden door een erkende bioteler uit de regio (eventueel met een veevoerproducent als tussenschakel). Aangezien dit Europese regels zijn, kan 'regio' ruim ingevuld worden.

De agrarische elementen in het voer voor biologisch pluimvee moeten van biologische oorsprong zijn.

Omschakelen
naar bio-
pluimveehouderij

Maximaal 25% van het rantsoen mag bestaan uit omschakelingsvoeders uit het tweede omschakelingsjaar van velden. Dit aandeel mag tot 100% verhoogd worden als je de voeders op je eigen bedrijf teelt. Het voer mag ook tot 20% bestaan uit producten die je in het eerste jaar teelt op je eigen velden in omschakeling (bijvoorbeeld interessant voor strooigran of wat ruwvoer).

Het zaaizaad en het vegetatief teeltmateriaal moeten afkomstig zijn van de biologische landbouw. Indien je aan de hand van de databank <http://www.organicxseeds.be> kunt aantonen dat dit teeltmateriaal niet verkrijgbaar is in biologische kwaliteit, kan je van je controle-instantie ontheffing krijgen.

Bemesting

Een bioplumveehouder moet aantonen dat de mest van zijn bedrijf afgezet wordt op biologisch uitgebate gronden, met een bemesting van maximaal 170 kg N per ha. Ook de uitloop wordt hier meegerekend. Vanuit bemestingsoogpunt is de samenstelling van pluimveemest niet ideaal, want hij bevat duidelijk te weinig kali en te veel fosfor voor de behoeften in de plantaardige productie. Mest van herkauwers is een goede basis-meststof, omdat daar de waarden net omgekeerd liggen: relatief veel kalium en weinig fosfor. In de praktijk wordt de biologische pluimveemest momenteel vaak geëxporteerd naar buitenlandse biobedrijven. Toch zijn mogelijkheden voor lokale afzet van de mest: als grondstof voor biochampignon-substraat, als vroege stikstofgift in de biologische graanteelt, voor compostering enzovoort.

Huisvesting en diergezondheid

Dierenwelzijn wordt in de biologische veehouderij hoog in het vaandel gedragen. Er wordt naar gestreefd de dieren zo veel mogelijk hun soorteigen gedrag te laten uitoefenen. Per diersoort zijn er in de biowetgeving dan ook minimumoppervlakten vastgelegd voor de binnenruimtes en de uitlopen (de buitenruimtes of openluchtruimtes). Je vindt een overzicht in de brochure 'Bio en de wet'. Bovendien moet ten minste een derde van het vloeroppervlak van de stal bestaan uit een vaste bodem (dus geen latten- of roosterconstructie). De vaste bodem is bedekt met strooisel (stro, houtkrullen, zand, turfmoalm ...). De stallen hebben voldoende openingen waardoor het pluimvee toegang heeft tot de uitloop. Het aantal dieren per stal is eveneens beperkt.

De dieren moeten, als de weersomstandigheden het toelaten, gedurende minstens één derde van hun leven toegang hebben tot een

uitloop in de openlucht. Het aantal openingen dat naar de uitloop leidt, is vooral van belang voor kippen die nog moeten leren om naar buiten te gaan. Tussen 2 rondes moet de uitloop een paar weken leeg gehouden worden om de vegetatie te laten aangroeien en om gezondheidsredenen. Een goede inrichting biedt beschutting (tegen zon, neerslag, wind en roofdieren) en biedt mogelijkheden om te scharrelen en eten te zoeken. De beste beschutte uitlopen hebben een combinatie van meerjarige bomen of struiken, met daartussen snelgroeiende, eetbare voedergewassen. Een gedeeltelijke overkapping of een waterdoorlaatbare verharding met kiezels is de duurzaamste oplossing om modderige plekken aan de ingangen van de stal te vermijden. De normen voor de veebezetting in de uitloop (maximaal 2500 legkippen of vleeskuikens per ha) zorgen ervoor dat die niet overbemest wordt. Biologische poeljen (leghennen) kan je aankopen bij gespecialiseerde handelaars en je moet ze vanaf 3 dagen biologisch opfokken. Dit betekent onder andere dat het voer biologisch moet zijn en dat de dieren vanaf de leeftijd van 6 weken bij goede weersomstandigheden toegang moeten hebben tot de uitloop. Opfokken is echter een vak apart, dat veel kennis en ervaring vereist. Daarom schakelen de meeste bio-pluimveebedrijven een opfokker in. Contactgegevens van opfokbedrijven vind je op www.biobedrijvengids.be. Biologische pluimveehouders geven de voorkeur aan iets zwaardere legkippen, die wellicht iets meer eten, maar die een betere weerstand hebben tegen ziekten en waarbij ook het voedermanagement iets minder nauw luistert. Daarnaast spelen eikleur en productie een belangrijke rol. Vleeskuikens worden in de gangbare pluimveehouderij vaak na 5 à 6 weken slachtrijp verkocht. De biologische wetgeving bepaalt echter een minimumslachtleeftijd van 81 dagen, tenzij de kippen van traag groeiende rassen zijn. Eendagskuikens van die rassen zijn wel nog niet biologisch beschikbaar, waardoor je gangbare kuikens (van het type Sasso, Kabir e.a.) mag opzetten op voorwaarde dat ze een omschakeltermijn van 70 dagen doorlopen. Na 70 dagen mag je ze slachten en verkopen als biologische vleeskip. In de biologische veehouderij staat ziektepreventie voorop. Hiervoor geef je aan dieren van robuuste rassen een hoogwaardig voeder, in een evenwichtig rantsoen. Streef ook naar optimale veehouderijpraktijken, met een volwaardige huisvesting onder goede hygiënische omstandigheden. Een maximale bezettingsgraad moet zorgen voor voldoende bewegingsruimte en zo weinig mogelijk stress van de dieren.

Het voer mag ook tot 20% bestaan uit producten die je in het eerste jaar teelt op je eigen velden in omschakeling. Dit is interessant voor strooigraan of wat ruwvoer.

**Omschakelen
naar bio-
pluimveehouderij**

Behandelingen met antibiotica en allopathische middelen zijn beperkt toegelaten (maximaal drie per jaar bij legkippen en slechts één bij vleeskuikens), maar ze moeten gebeuren onder de verantwoordelijkheid van een dierenarts en geregistreerd worden in het veeboek voor het controleorganisme. De wachttijd na de toediening van een chemisch gesynthetiseerd allopathisch diergeneesmiddel bedraagt het dubbele van de wettelijke wachttijd en bedraagt steeds minstens 48 uur. Snelkappen is voor de dieren een pijnlijke ingreep en is daarom verboden in de biologische pluimveehouderij. Toucheren wordt slechts uitzonderlijk toegestaan door de controle-organisatie, die steeds bijkomende inspanningen zal opleggen om veren pikken te vermijden. Ontwormingen zijn toegestaan indien je kunt aantonen dat er zich worminfecties voordoen in de toom.

Omschakeling

De omschakelingsperiode gaat in zodra je je bedrijf aan het controlesysteem hebt onderworpen, m.a.w. een contract met een controleorgaan hebt ondertekend, en je je toekomstige bio-activiteit hebt gemeld aan het Departement Landbouw en Visserij ('kennisgeving' via het e-loket). Wanneer je nog niet geïdentificeerd bent als landbouwer bij het Departement Landbouw en Visserij, dien je dit alsnog te doen door een landbouwer-nummer aan te vragen. De omschakelingsperiode gaat ten vroegste in eenmaal je melding krijgt dat je dossier van kennisgeving aanvaard is door de overheid.

In het geval van pluimveehouderij zal je eerst de grond voor de uitloop en de eventuele velden voor de voederproductie aanmelden. Na één jaar mag je de uitloop gebruiken voor

biologische dieren. Bij het opzetten van een nieuwe ronde, start je met het biologisch houden van de dieren. Zodra het pluimvee aangemeld is bij de controleorganisatie, moeten ze volledig biologisch gehouden worden (aankoop van de poeljen, voeding, huisvesting, bezettingsnormen ...) en mogen de eindproducten (eieren, soepkippen, vleeskuikens) als biologisch verkocht worden. Je bent niet verplicht om je hele bedrijf om te schakelen naar de biologische productie. Indien je nog andere takken hebt en je wilt die gangbaar houden, dan kan dat. Je mag wel niet tegelijkertijd op hetzelfde bedrijf biologische en gangbare kippen houden (verbod op parallele productie).

Afzet

Voor je de omschakeling naar de biologische teelt aanvat, is het uiteraard zeer belangrijk om goed te weten wie jouw biologische producten zal afnemen en, indien mogelijk, onder welke condities. De markt vraagt is niet voor alle sectoren even groot en bovendien zijn de eisen van de afnemers soms zeer specifiek. Informeer je dus goed vooraf. De thuisverkoop van eieren en vleeskuikens levert uiteraard de mooiste prijs, maar de potentiële afzet is hier beperkt. Sommige producenten leveren aan winkels en horeca-

zaken. Toch gaan biologische eieren grotendeels naar een pakstation en vervolgens naar retailers. Biologische vleeskuikens worden momenteel bijna allemaal op contract gekweekt. Sommige biologische pluimveehouders opteren ervoor om meerwaarde te realiseren door hun vleeskuikens zelf te verwerken en te vermarkten.

Onderzoek

Het CCBT, het Coördinatiecentrum voor Praktijkonderzoek in de Biologische Teelt, verbindt de Vlaamse proefcentra en de sector. Op de website kan je als boer gemakkelijk informatie vinden over de nieuwste technieken en de resultaten van proeven gericht op biolandbouw. Het CCBT verspreidt op regelmatige basis ook een nieuwsbrief. Meer info op www.ccbt.be. Op basis van praktijkonderzoek informeert het Antwerpse 'Proefbedrijf voor Pluimveehouderij' vleeskuiken- en leghennenhouders. Op vraag van BioForum fungeren zij tevens als informatiepunt voor de bioplumveehouderij. Meer informatie vind je via: <https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dese/dlp1/proefbedrijf-pluimveehouderij-vzw.html>

Bio zoekt Boer

Informeert en adviseert over omschakelen naar de biologische productie.

Sander Van Haver

G 0470 26 66 60
sander.van.haver@biozoektboer.be

Bart Thoelen

G 0474 49 61 36
bart.thoelen@biozoektboer.be

Ignace Deroo

G 0478 42 46 35
ignace.deroo@boerenbond.be

Bio zoekt Keten

Informeert over de marktkansen en afzetkanalen voor biologische producten.

Paul Verbeke

T 03 286 92 68
paul.verbeke@bioforum.be

Omschakelen
naar bio-
pluimveehouderij

De beste beschutte uitlopen hebben een combinatie van meerjarige bomen of struiken, met daartussen snelgroeiende, eetbare voedergewassen.

bio ZOEKT
BOER

een gezamenlijk
initiatief van
Boerenbond, ABS
en BioForum

Diestsevest 40, 3000 Leuven
info@biozoektboer.be - facebook.com/biozoektboer
www.biozoektboer.be

bio ZOEKT
KETEN

EEN PROJECT VAN BIOFORUM VLAANDEREN
IN SAMENWERKING MET ALGEMEEN BOERENSYNDICAAT EN BOERENBOND

Regine Beerplein 1 bus E305, 2018 Antwerpen
www.biozoektketen.be

Vlaanderen
verbeelding werkt

Het project wordt financieel gesteund
door de Vlaamse Overheid